

Redaktionellt U&D 34:1

Varmt välkomna till det första numret i årgång 34 av *Utbildning & Demokrati*, som innehåller sex artiklar och en essä. I numrets första artikel, DISKURSIV INSTITUTIONALISM OCH DESS BIDRAG TILL LÄROPLANSTEORETISK FORSKNING argumenterar *Andreas Nordin* för hur den diskursiva institutionalismen kan vara ett konstruktivt bidrag till läroplansteoretisk forskning. Genom att ta avstamp i den diskursiva vändningen inom läroplansteorin visar Nordin hur ett intresse för den diskursiva interaktionen, diskursernas innehåll och aktörerna skapar förutsättningar för dynamiska analyser av såväl institutionell kontinuitet som förändring. Vidare möjliggörs analyser av läroplanen som en diskursiv praktik som tar form i det komplexa samspelet inom och mellan läroplanens olika arenor och institutionella nivåer. Med sin artikel avser Nordin att bjuda in till ett fördjupat samtal om läroplanen som diskursiv praktik och hur den kan beforskas som sådan.

I den andra artikeln, EDUCATIONAL ENCOUNTERS AS EMANCIPATORY undersöker *Kristine Hultberg Ingridz* hur undervisning och lek konceptualiseras inom området early childhood education and care. Författaren pekar med hjälp av tidigare forskning ut en språklig utmaning – risken att en uppdelning skapas som skiljer undervisning från lek och pedagoger från barn. Med hjälp av relationell teori inspirerad av bland andra Alexander M Sidorkin, Gert Biesta, Carl-Anders Säfström och Sharon Todd, och begreppen *beings* och *becomings* i Emma Uprichards tappning, utforskas i artikeln ett annat språk som rör sig utanför dikotomiska uppdelningar.

Den tredje artikeln, DEMOCRATIC EDUCATION ONLINE, är skriven av *Pia Mikander, Katarina Rejman, Jenny Högström* och *Anna Slotte* som undersöker hur demokratiundervisningen i Finland påverkades av den plötsliga övergången till distansundervisning under pandemin. Genom en tematisk analys av intervjuer med svenskspråkiga lärare identifieras tre centrala teman: förändrade roller och maktrelationer i klassrummet, trygghetsutmaningar och digitalt sabotage, samt en framväxande digital dystopi. Studien belyser hur distansundervisning förändrade interaktionen mellan elever och lärare, där vissa elever blev mer aktiva medan andra tystnade. Författarna diskuterar även hur digitala plattformar påverkade maktrelationer och hur tekniska lösningar kan både möjliggöra och begränsa demokratiskt deltagande i

klassrummet. Avslutningsvis reflekterar författarna över demokratiska utbildningsideal i en digitaliserad tid.

I den fjärde artikeln MÖJLIGHETER TILL KUNSKAP OM OCH FÖRSTÅELSE FÖR DE SVENSKA NATIONELLA MINORITETSSPRÅKEN, av *Yvonne Hallesson* och *Pia Raattamaa Visén*, analyseras hur uppgifter och språkliga exempel från läroböcker i svenska för gymnasieskolan kan bidra till elevers kunskap om och förståelse för de fem svenska nationella minoritetsspråken och minoritetsspråkssituationen. Studien utgår från ett postkolonialt perspektiv och betraktar uppgifter och språkliga exempel som "paratexter" som påverkar hur innehållet förstås. Resultaten visar att det förekommer olika typer av uppgifter som på varierande sätt bidrar till elevernas kunskap, förståelse och empati. En annan slutsats är att minoritetsspråken främst representeras genom vardagliga fraser och lånnord som används i svenska. Skillnader i representationer av minoritetsspråken mellan läroböcker är dock tydliga. Då läroböckerna erbjuder olika möjligheter att utveckla kunskap om och förståelse för de nationella minoritetsspråken, diskuterar författarna slutligen studiens didaktiska implikationer.

Den femte artikeln, PRAKTIKNÄRA FORSKNING OCH LÄRAR-UTBILDNINGENS FORSKNINGSBAS, är skriven av *Annaliina Gynne* och *Max Jakobsson* som undersöker praktikhära forskning inom lärarutbildningen och dess roll i att minska klyftan mellan teori och praktik. Studien baseras på en analys av policydokument och intervjuer med informanter vid ett lärosäte i Sverige. Med utgångspunkt i Michel Foucaults begrepp om diskurs och makt analyseras hur forskningens position och funktion konstrueras i lokala sammanhang. Resultaten visar att praktikhära forskning ses som centralt för att stärka lärarutbildningens forskningsbas och skapa en närmare koppling mellan akademi och skola. Samverkan mellan forskare och praktiker beskrivs som ömsesidigt gynnsam, men informanterna lyfter också utmaningar såsom bristande strukturer och maktrelationer som påverkar forskningens genomslag. Studien bidrar till en ökad förståelse av hur utbildningspolitiska ideal implementeras och vilka hinder som kan uppstå i processen.

I den sjätte artikeln, FÖRSKOLESEKTORN, FoU-PROGRAM OCH ULF-PROJEKT UTIFRÅN DEN DIDAKTISKA VEM-FRÅGAN, undersöker *Ingegerd Tallberg Broman* och *Ann-Christine Vallberg Roth* den svenska förskolesektorn och dess huvudmän i förhållande till deras deltagande i FoU-program och ULF-projekt. Materialet som analyserats är statistik från Statistiska centralbyrån samt hemsidor och slutrapporter från FoU-program och ULF-projekt. I studien prövar författarna begreppet pedagogisk-didaktisk segregation genom en abduktiv analys och en utvidgad didaktikmodell där skolhuvudmännen ingår

i didaktikens vem-fråga. Den statistiska sammanställningen visar att endast sju fristående huvudmän av 2 262 skolhuvudmän deltar i FoU-program och ULF-projekt. Kommuner med högre utbildningsnivå är även mer engagerade i dessa initiativ. Samarbete med FoU-program och ULF-projekt verkar därmed förstärka den pedagogisk-didaktiska segregationen. Studien belyser således en tydlig segregation när det gäller vem-frågan och huvudmännens deltagande i dessa initiativ.

I den avslutande essän INKLUDERING, DEMOKRATINS KÄRNA reflekterar *Peter Karlsudd* över förhållandet mellan demokrati och inkludering i det svenska utbildningssystemet. Med en utgångspunkt i Deweys syn på demokrati argumenteras för inkludering som en central komponent i skapandet av en demokratisk skolmiljö och, i förlängningen, ett demokratiskt samhälle. Uppsatsen belyser de utmaningar som det svenska utbildningssystemet står inför, såsom skolsegregation och ojämlikhet. Vidare undersöks inkluderingsbegreppets försvagning över tid, med utgångspunkten att en definition och diskussion om dess olika former kan bidra till att tydliggöra dess elementära innebörd. Dessutom presenteras olika specialpedagogiska perspektiv, med fokus på vikten av en inkluderande miljö som gynnar alla elever, oavsett behov eller bakgrund. När inkluderingsbegreppet värderas och tolkas olika blir det viktigt att kritiskt granska dess användning och konsekvenser. Karlsudd reflekterar avslutningsvis om de olika tolkningarna av begreppet stärker eller försvagar visionen om ett demokratiskt samhälle med rättvisa och inkluderande skolmiljöer.

Vi vill återigen påminna våra läsare om möjligheten att publicera recensioner i vår tidskrift. *Utbildning & Demokrati* publicerar tre olika typer av recensioner: bokanmälningar (ca 1 000 ord), sedvanliga recensioner (ca 1 000–2 000 ord) och recensionsessäer (ca 2 500–4 000 ord) av aktuella avhandlingar och böcker som delar tidskriftens tematik. Kontakta gärna redaktionen på uod@oru.se om du har frågor.

Sist men inte minst vill vi rikta ett varmt tack till Elin Sundström Sjödin som slutade i redaktionen under 2024. Vi vill även tacka Eva Hultin för sin insats som redaktör, och hälsa Johannes Rytzler välkommen i redaktörsgruppen som Hultins efterträdare.

Redaktionen